

Side	Linje	Endringsforslag til nytt partiprogram, vedtatt på landsmøte 2017
5	9	<u>Endring:</u> ...mange land i Europa. I Norge er det små forskjeller mellom folk. Det er høy tillit og et sterkt fellesskap. En langsiktig og bærekraftig...
5	14	<u>Tillegg:</u>som er utenfor arbeidsmarkedet, de sosiale skillene øker, integreringen av nye...
5	28	<u>Endres til:</u> Jorden er en arv som vi forplikter å forvalte for våre etterkommere.
6	29-30	<u>Endres til:</u> Uansett spørsmål er svaret færre og større enheter og sentralisering.
6	34-37	<u>Endre til:</u> Å ivareta sikkerheten til egne innbyggere er statens mest grunnleggende oppgave. Gjørvt-kommisjonen slo fast at staten sviktet da terroren rammet. Regjeringen har vurdert at beredskapen i Norge er mangelfull og har svart med flere byråkrater framfor mer operativ virksomhet, etterforskning og tilstedeværelse over hele landet.
6	41-42	<u>Endres til:</u>og dokumentere. Utviklingen fører til at staten i praksis ikke er til stede i store områder av Norge, og selv i befolkningstette områder opplever man i dag nedlegging av arbeidsplasser og tjenestetilbud og sterk sentralisering.
7	18	Stryk "rettferdig"
7	34	Erstatt "ta opp i dem" med "inkludere de"
7	37	<u>Tillegg:</u> Vi vil også prioritere humanitær hjelp og langsiktig bistand i nærområdene...
8	21	<u>Endres til:</u> Norsk natur har også en verdi i seg selv, og må tas vare på for fremtidige generasjoner.
8	36	<u>Tillegg:</u> ... miljøvennlig landbruk. Reindrifta må sikres rammevilkår som gir en fortsatt bærekraftig drift. Havbruket... Vedtatt tatt på linje 41.
9	10	<u>Endres til</u> "...den enkelte å ha et arbeid å gå til."
9	17	<u>Nytt avsnitt:</u> 9. Kompetanse for framtida Vedtatt innarbeidet i kap. "Læring for alle ", innledningen side 57-58. <p>Senterpartiet vil ha en sterk og gratis offentlig skole, som er i stadig utvikling for å være best mulig. Kvaliteten på utdanningen skal ikke være styrt av geografi eller sosial bakgrunn. Senterpartiet ønsker en desentralisert skolestruktur, der skoler utnytter lokale og regionale fortrinn – og spiller på lag med nærmiljøet.</p> <p>Alle elever er ulike, og har lik rett til å trives og få utløp for sitt faglige og sosiale potensiale. Det er viktig for elevene og samfunnet at utdanningen har en praktisk og tverrfaglig undervisning, som tar sikte på dybdelæring. Læring og undervisning må ha rom for å gå i dybden lenge nok til at elevene lærer seg sentrale emner slik at de utvikler en forståelse som kan brukes i ulike sammenhenger. I framtidens skole vil bærekraftig utvikling, demokratiforståelse, menneskerettigheter, helse og mestring være gjennomgående tema.</p> <p>For å sikre nødvendig, sammensatt kompetanse for framtida, må vi legge til rette for fleksible utdanningsløp.</p> <p>Senterpartiet har tillit til læreren som profesjonsutøver, og vil gi læreren profesjonelt handlingsrom. Lærere og skoleledere bruker stadig mer tid på rapportering og dokumentasjon. Læreren må få tid til å være lærer, og Senterpartiet vil prioritere lærers tid med eleven.</p> <p>Grunnleggende og langsiktig oppbygning av kunnskap må basere seg på en fri, kritisk og uavhengig forskning. Vår nasjonale forskningsinnsats har betydning for å videreutvikle velferdsstaten og gjøre oss konkurransedyktig internasjonalt. Det offentlige har et særlig ansvar for å ivareta vilkårene til grunnforskning. Senterpartiet vil arbeide for at forskning og forskere får gode rammevilkår, og at det blir iverksatt tiltak for å rekruttere til forskningsstillinger.</p>
12	17-18	<u>Endres til:</u> - At skattefradrag for gjeldsrenter i husholdninger trappes ned i samsvar med skatteforliket i Stortinget 2016.

12	25	Endres til: - Styrke og utvide skattefunnordningen
12	34	Endres til: - Utrede innføring av ROT-fradrag
12	37	Nytt punkt: - Reindriften må sidestilles med landbruket i forhold til avgifter på driftsmidler
13	15	Tillegg: - Åpne for at fondet kan investere i infrastruktur innenlands .
13	20	Nytt punkt: - Utrede muligheten for at mindre deler av kapitalen til Statens Pensjonsfond Utland kan brukes til å støtte at selskaper staten allerede er medeier i, kan foreta strategiske oppkjøp av virksomheter, slik at kontroll og hovedkontor kan sikres og utvikles i Norge.
14	5	Endre til: ...forankret i ideen om et deltakende folkestyre .
14	25	Endre til: "høyhastighetsnett"
15	13	Tillegg: Innovasjon Norge må i større grad innrettes mot små og mellomstore bedrifter.
15	20	Nytt punkt: - Flytte oppgaver fra statlig til kommunalt og fylkeskommunalt nivå.
15	23-24	Stryk: "...i stedet for å drive ren iverksetting av politiske vedtak."
15	28-29	Endres til: I tillegg er det ukritisk vekst i "målstyring" og bruken av "bestiller-utfører-modellen" i offentlig sektor.
15	38	Nytt avsnitt: Offentlig sektor står foran betydelige endringer som følge av digitalisering. Senterpartiet vil stå i front for å skape moderne og effektive offentlige tjenester gjennom digitalisering, uten å miste nærheten til innbyggerne. Digitalisering vil også være et virkemiddel for å beholde spredt bosetting i hele landet.
15	39-41	Endres til: Offentlig sektor må ha høy effektivitet og god ressursutnyttelse, både i kommuner, fylkeskommuner og statlig sektor. Dette gir en bedre forvaltning.
15	43	Tillegg: "Lover og regler skal være enkle å forstå og myndighet skal utøves nærest mulig innbyggerne . Overdreven byråkratisering..."
15	43	Tillegg "Lover og regler skal være enkle å forstå. Satsning på ny teknologi, herunder digitalisering, må bidra til dette . Overdreven byråkratisering..."
15	45-46	Stryk: "i forbindelse med oppussing, bygging eller næringsvirksomhet"
15	48	Endres til: "Avtalen medfører sentralisering av makt og at byråkratiets stilling styrkes..."
16	5	Endres til: - Redusere antall ansatte i statsforvaltningen.
16	5	Tillegg: " - Innføre stillingsstopp i statsforvaltningen og utrede hvordan man kan bidra til omstilling, reduksjon i antall direktorater og legge grunnlaget for en vellykket utflytting av statlige arbeidsplasser. "
16	6	Tillegg: "...og lede ressurser og myndighet til de delene..."
17	8	Endres til: Sammenslåinger vedtatt i stortingsperioden 2013-2017 skal oppheves dersom kommuner og/eller fylker sjøl ønsker det.
17	25	Tillegg: ...kommunestyrene, men ikke gjeninnføre mulighet til å stryke kandidater .
17	29	Nytt punkt: - Nedsette et offentlig utvalg for å utrede konsekvensene av endrede valgkretser til stortingsvalget.
17	29	Nytt punkt: - Forsterke digitaliseringen i offentlig sektor og videreutvikle de sentrale digitale registre og felleskomponenter som Matrikkelen, Folkeregisteret, Enhetsregisteret og Altinn. Dette vil styrke tjenestetilbudet, legge bedre til rette for næringslivet og skape mer effektiv drift.
19	5	Tillegg: Innføre ordninger for å redusere risiko for norsk næringsliv for eksempel i form av statlige garantiordninger for norsk næringsliv.
19	35-36	Stryk setningen "I tillegg er handelen...annet arbeidsliv."
19	41	Endres til: - Forenkle skattefunnordningen og tilpasse den bedre til enkeltpersonforetak , slik at den blir reelt nøytral når det gjelder selskapsform.
20	14	Stryk "norske" i "norske sjøfolk"
20	23-26	Nytt punkt: - Innføre en kommunal utvinningsavgift for å gi kommunene en andel av verdiskapningen ved mineralutvinning og ved utvinning av sjeldne jordarter. Utvinningsavgiften inntreer ved overskudd utover normalavkastning.

21	17	<u>Endres til:</u> I dag styres den norske matbransjen av noen få, sterke butikkjeder, og noen sterke, privateide, leverandører. Kjødene og de privateide leverandørene får stadig ...
22	21	<u>Tillegg:</u> - Opprettholde deltakerloven og fiskesalgslagsloven. Håndheve aktivitetskravet i deltakerloven.
22	22-23	Punktet strykes.
22	36-39	Erstattes med: - Utrede overgang fra kjøp og salg av kvoter og til tildeling av kvoter og konsesjoner til unge rekrutter når den eldre generasjon takker av. De som har kjøpt deltakerrettigheter, konsesjoner eller kvoter, må ikke lide noe tap ved en eventuell endring.
22	41	Nytt punkt: - Gjeninnføre ordningen med fiskerirettleder.
23	28	<u>Endres til:</u> - At kommunene skal få mer igjen for å avsette areal til havbruksnæringa. Dette bør skje gjennom innføring av en nasjonal arealavgift.
24	42	<u>Tillegg:</u> ...produksjonsnæringene, samt ha fokus på en tilsvarende høy standard hos kjæledyrene.
25	5	<u>Nytt avsnitt:</u> Avløysertilskuddet skal være en velferdsgode som gir bonden, på lik linje med andre yrkesgrupper, mulighet til å ta ut en lengre periode med ferie. Gode velferdsordninger med riktig formål er grunnleggende for rekruttering, menneskeverd og dyrevelferd.
25	7-8	<u>Endres til:</u> ...særegne produkter. Reindrift er en viktig samisk næring, og også en viktig kulturbærer. Det er en forutsetning...
25	10	<u>Tillegg:</u> ...beiteområdene. Det er også viktig at reindriftsnæringen sikres forutsigbare rammevilkår. Senterpartiet vil bidra....
25	29	<u>Tillegg:</u> ...best mulig tollvern. Norge må i tillegg søke samarbeid med andre land for å øke dette handlingsrommet, slik at tollvernet kan styrkes ytterligere.
25	49	<u>Endres til:</u> - Føre en restriktiv politikk for import av husdyr, kjæledyr og planter for å bevare den gode dyre- og plantehelsen i Norge.
26	5	Nytt punkt: Den fordel som jordbruket kan skaffe seg gjennom økt produksjon og rasjonalisering av gårdsdriften, omsetningen og foredlingen, skal så vidt mulig med hensyn til norsk økonomi, komme jordbruket til gode.
26	5	Nytt punkt: - Forebyggende bruk av antibiotika og vekstfremmende midler i dyrefôr må fortsatt forbys. Matvarer som inneholder antibiotika må merkes slik at dette kommer tydelig frem.
26	5	Nytt punkt: - Det må innføres et statlig nydyrkingstilskudd.
26	5	Nytt punkt: - Styrke veterinærtilbudet med mer midler til den kommunale vaktjenesten og veterinære reiser, gjennom geografisk differensierte tilskudd.
26	5	Nytt punkt: - Støtte reindriftens krav om en ny gjennomgang og revidering av Reindriftsloven.
27	31	<u>Tillegg:</u> ...klimaregnskapet. Høyere avvirkning til optimalt tidspunkt, kombinert med aktiv skogskjøtsel, er en nøkkelfaktor...
28	7-8	<u>Endres til:</u> Senterpartiet vil jobbe for å styrke norsk matproduksjon og samtidig gjøre matproduksjonen mer klimaeffektiv. Dette er i tråd med Paris-avtalen som slår fast at hensynet til matsikkerhet er av høyeste prioritet og at klimatiltakene må utformes på en slik måte at det ikke truer matproduksjonen.
28	16	Nytt punkt: - Arbeide for en kretsøkonomi i Norge som ivaretar de globale bærekraftsmålene.
28	23	<u>Tillegg:</u> ... bekostning av matproduksjonen, hverken nasjonalt eller internasjonalt.
28	39	Nytt punkt: - Styrke arbeidet mot marin forurensning og plastforurensning.
28	39	Nytt punkt: - Ha som mål at all offentlig transport skal være fossilfri innen 2025.
28	39	Nytt punkt: - Innføre krav om at bæreposer som brukes i Norge skal være biologisk nedbrytbare.
28	39	Nytt punkt: - Forby kosmetikk som inneholder mikroplast.

28	39	Nytt punkt: - Produksjon av biogass basert på husdyrgjødsel er et viktig klimatiltak. Det må settes inn økte økonomiske virkemiddel gjennom Enova for å etablere ytterligere produksjon på enkeltgårder og på større industrielle anlegg. (Tillegg fremmet av sentralstyret.)
29	24-25	<u>Tillegg:</u> ... til økt avvirking til optimalt tidspunkt, kombinert med aktiv skogskjøtsel , og planting av skog på nye arealer.
30	17	<u>Tillegg:</u> ...rettigheter og muligheter. Arronderingssalget i Statsskog må fullføres.
30	34	<u>Tillegg:</u> ...med ungskogpleie, tynning, skogplanteforedling og skoggjødsling.
31	1	Endring: Statnett skal ha monopol på eierskap og drift av kabler til utlandet.
31	32-33	<u>Tillegg:</u> i konflikt med verneverdiene og eksisterende næringer.
31	39-40	Stryk
32	8-9	<u>Tillegg:</u> På sikt må tallet reduseres ytterligere til 2000 mål - et nytt nasjonalt halveringsmål.
32	18	Nytt punkt: - Endre dagens nasjonale retningslinjer for samordning av bolig-, areal- og transportplanleggingen, slik at jordvern gis en høyere prioritet ved utbygging i pressområdene. Jordlovens bestemmelser må gis forrang foran disse retningslinjene.
33	12-13	<u>Tillegg:</u> Intensivere innsatsen med å forebygge og rydde opp , må støttes. Initiere arbeidet internasjonalt med plastfangst.
33	15	Nytt punkt: - Jobbe for at de jordbruksilknyttede bruksrettene og rettighetene til jakt og fiske sikres og ivarestas i en lovrevisjon. For sitt arbeid med tilrettelegging for allmennhetens utøvelse av et allsidig friluftsliv i statsallmenningene, skal fjellstyrene sikres en statlig grunnfinansiering slik at de kan opprettholde nødvendig kompetanse og kapasitet for å videreføre og øke dette arbeidet. I oppfølgingen av Fjell-lov utvalgets arbeid må inntektene fra naturressursene i statsallmenningene, unntatt skogsdrifta, sikres med en 50 – 50 fordeling mellom grunneierfondet og fjellkassen.
33	18-19	<u>Endring:</u> Senterpartiet vil ha egne bestandsmål for jerv, gaupe og bjørn. Disse artene må forvaltes på en slik måte at man opprettholder en utstrakt beitebruk i Norge.
33	26 - 31	Stryk avsnittet.
33	49	<u>Tillegg:</u> ...naturressursene best mulig. Det er nødvendig både for å øke sjølvforsyningsgraden av mat basert på norske for – ressurser og for å opprettholde det biologiske mangfoldet. Svært mange arter av karplanter, insekter og sopp er avhengige av aktiv beitebruk og slått av marginale engarealer. Disse artene har tilpasset seg åpne arealer påvirket av beite- og landbruksaktivitet gjennom 1000 – vis av år. Nå trues disse artene av gjengroing. Norge har et spesielt ansvar for disse artene ettersom vi stadig har en aktiv beitebruk i utmark. Når det gjelder de store rovdyra, er situasjonen motsatt. De lever i store antall i andre deler av verden, og selv om de står høyt oppe på den norske rødlista, er ingen av dem oppført som truede på den globale. Derfor må hensynet til beitenæringene og kulturlandskap prioriteres høyere.....
34	7	<u>Tillegg:</u> ...skader på bufe og reinsdyr er dokumentert.
34	13	<u>Tillegg:</u> Beitenæringenes fagkompetanse må i større grad inkluderes i kunnskapsgrunnlaget for rovdyrforvaltningen. Settes inn som eget strekpunkt.
34	15-18	Endres til: ... når de skal utføre samme oppgave. Ved uttak av skadedyr må det være mulig å bruke nødvendige ressurser. Spesielt hund og tekniske hjelpemidler som drone, scooter, helikopter osv. Det må også være tillatt...
34	23-24	<u>Endres til:</u> - Rovdyrproblematikken skal ikke innskrenke beiteretten. Rovviltpolitikken må ha en utforming som ikke fratar folk beiteretten.
34	38	<u>Nytt avsnitt:</u> Statsallmenningene er viktige friluftsområder for betydelige befolkningsgrupper. Statsallmenningene har også tilbud til andre enn jegere og fiskere, og den tilrettelegging som gjøres av fjellstyrene kommer mange grupper innenfor friluftslivet til gode. Betydningen av fjellstyrenes forvaltnings av områdene for folkehelse og friluftsliv kan og bør verdsettes.

34	41	Tillegg: ... for friluftsliv og merking av turløyper og stier nær folk.
34	49	Nytt punkt: - Ikke at fjellstyrenes forvaltningsansvar for statsallmenningene skal svekkes gjennom Fjelllovutvalgets forslag, men det lokale sjølstyret gjennom fjellstyrene bør komme styrket ut. (Tas inn på side 33, linje 15.)
34	49	Nytt punkt: - Sikre grunneiernes interesser opp mot det organiserte og kommersialiserte friluftsliv.
36	4	<u>Endres til:</u> - La Nye Veier AS fullføre planlagte investeringer og deretter evaluere den videre organisering.
36	7	Nytt punkt: - Gjeninnføre Postens monopol på brev under 50 g og lørdagsombæring.
36	33	<u>Tillegg:</u> ...hele veinettet, samt at det må innføres en differensiert standard på gang og sykkelveier tilpasset det øvrige trafikkbildet.
36	48-51	<u>Endres til:</u> Økningen i antall elbiler i Norge har bidratt til å skape et marked for neste generasjons kjøretøy, og dermed reduserte klimautslipp. Det er viktig at Norge fortsatt legger til rette for utviklingen av nullutslippsbiler. Senterpartiet vil ha en gradvis utfasing av bruksfordelene for nullutslippsbil fram mot 2030, men beholde kjøpsfordelene.
37	28	Nytt punkt: - Øke satsingen på Nasjonale turistveier.
37	39	Ordet "bykommunene" erstattes med "byområder".
37	41	<u>Endring:</u> ...i store kollektivinvesteringer i de ni byområdene som i dag har muligheten til å inngå bymiljøavtale , som for eksempel Bybanen i Bergen...
37	41-43	<u>Stryk følgende:</u> "som for eksempel Bybanen i Bergen, superbuss i Trondheim, bussveier i Stavanger, metrotunnel i Oslo og Fornebubanen i Oslo og Akershus. "
38	12 -13	<u>Endres til:</u> Staten har et ansvar for å bidra til lav- og nullutslippsteknologi og må sikre finansiering både for riks- og fylkesvegsamband.
38	30	<u>Tillegg:</u> - Styrke TT-ordningen og fleksible kollektivtransport-ordninger (FLEXX).
38	34	Nytt punkt: - Redusere støyplager i byer og tettsteder.
38	34	Nytt punkt: - Legge bedre til rette for transportsyklistene ved å bygge flere sykkelfelt/egne traseer, slik at flere kan bruke sykkel til rask transport over lengre strekninger.
38	34	Nytt punkt: - Bygge ut sykkelhotell/sykkelparkering ved kollektivknutepunkt
38	34	Nytt punkt: - Forenkle og samordne billettsystemene for kollektivtransport på tvers av fylkesgrenser.
38	34	Nytt punkt: - Styrke dagens løyveordning til det beste for næringa og kundegruppa.
38	34	Nytt punkt: - At det fortsatt skal være døgnberedskap på drosjer i hele landet.
38	34	Nytt punkt: - Gjennomføre en utredning av framtidens jernbaneinfrastruktur i og ut av Nord-Norge. Dette spesielt med bakgrunn i den sterke veksten i sjømattransport ut av landsdelen, som forventes å øke ytterligere.
38	34	Nytt punkt: - Styrke fylkeskommunenes økonomiske muligheter til å gi et framtidsrettet fergetilbud langs kysten. Dette særlig med bakgrunn i at flere kystfylker har kommet dårlig ut av senere endringer i inntektssystemet, knyttet til båt og fergedrift.
38	34	Nytt punkt: - Ha null- og lavutslipp som hovedregel ved utlysning av nye anbud på ferjer og hurtigbåter, samtidig som regulariteten blir opprettholdt eller forbedret.
38	37	Stryk setningen
39	29	<u>Endres til:</u> For å styrke mobildekningen på kort sikt vil vi åpne for nasjonal roaming ; at kunder skal ha...
39	44	Nytt punkt: - At det etableres klare nasjonale sikkerhetsregler og kontrollrutiner for outsourcing av norske datatjenester.
41	6	<u>Tillegg</u> ...og reallønnsvekst for alle grupper.
41	12	<u>Endres til:</u> ...tariffavtaler undergraver denne plattformen.
41	30	Stryk "stor"
42	11	<u>Endres til:</u> "Fortsatt stor arbeidsinnvandring gir en stor tilgang på arbeidskraft, som igjen presser norske lønns- og arbeidsvilkår nedover.

42	17	<u>Nytt avsnitt:</u> Myndighetene må motarbeide arbeidslivskriminalitet med langt kraftigere lut. Senterpartiet vil arbeide for en kraftig styrking av myndighetenes arbeid for å avdekke og forhindre arbeidslivskriminalitet i samarbeid med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene. Det store omfanget av arbeidslivskriminalitet undergraver levevilkårene for seriøse foretak så vel som arbeidsforholdene for arbeidstakere i deler av det norske arbeidslivet. Statens skatteinntekter reduseres også samtidig som trygdeytelser uriktig utbetales.
42	18-21	<u>Endres til:</u> Senterpartiet arbeider for et arbeidsliv med ordnede forhold og plass til alle med hel eller delvis arbeidsevne. For å underbygge dette støtter vi opp om trepartssamarbeidet, avtalen om inkluderende arbeidsliv og reformer som gjør det lettere å kombinere arbeid med pensjon og andre velferdsytelser.
42	41-42	<u>Endres til:</u> - At norsk arbeidslivslovgivning, norske tariffavtaler og ILO-konvensjoner implementert av Norge skal ha forrang foran EU-retten.
43	8	Nytt punkt: - Senter for distriktsutvikling skal også være et kunnskapssenter for utvikling av og modernisering av kommunesektoren, basert på trepartssamarbeidet.
43	35	<u>Tillegg:</u> Unntaket fra dette kan være uføretrygdede med omsorg for flere barn som får behovsprøvd barnetillegg.
43	45-47	Nytt punkt: - Utrede muligheten for at personer med alvorlige diagnoser som er under aktiv behandling, får nødvendig fleksibilitet når det gjelder sykemeldingens lengde og gradering, bedre mulighet for arbeidsnærver og økonomisk sikkerhet i behandlingsperioden ut over ett år.
43	48-49	Punktet strykes.
44	4	Nytt punkt: - At barnetrygd holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp.
44	52	"presse prisene ned." erstattes med "reduere kostnadene."
45	22	<u>Tillegg:</u> Forsøksordningen med at Fylkesmannen kan oppheve innsigelser innføres permanent.
46	26	Nytt punkt: - At det skal arbeides for statlige finansieringsordninger som setter kommunene istand til å ha et tilbud på bolig til alle som har nedsatt funksjonsevne.
47	6	Bytt ut ordet "bakgrunn" med "tilhørighet".
47	6	<u>Tillegg</u> ... uavhengig sosial, kulturell, språklig og geografisk bakgrunn.
48	3	<u>Tillegg:</u> ...og resepter, digitaliseres i større grad
48	10	<u>Endres til:</u> God folkehelse lønner seg. Det påvirker alle samfunnsområder, og dreier seg om fordelingspolitikk i stort format.
48	22	Setningen om mobbing knyttes sammen med setningen under (Senterpartiet vil prioritere barn og unge..)
48	33-34	<u>Tillegg:</u> ...helseaktiveter. Utvikling av nye typer tilbud som tar i bruk ressurser i lokalsamfunnet og har en større tverrfaglig tilnærming, må løftes fram. Eksempel på dette er velferdstjenester med utgangspunkt i landbruket; "Inn på tunet" . Slikt arbeid...
48	42-43	Punktet flyttes til side 51, linje 20.
48	45	Nytt punkt: - Fortsette å bruke mva-systemet og andre avgifter for å stimulere til et sunnere kosthold.
48	49	Stryk: "Alkoholforbruket er økt med 40 % de siste 20 årene."
48	50-51	Endring: Dette har store samfunnsmessige konsekvenser, og rammer svært mange familier og andre pårørende .
49	19	Punktet strykes.
49	32-34	<u>Endres til:</u> Senterpartiet konstaterer at Norge er blant de landene i Europa med lavest narkotikabruk. Men norsk narkotikapolitikk har likevel ikke nådd sine mål. Samfunnet har i for stor grad sett på narkomane som kriminelle, som først og fremst er møtt med straff. Senterpartiet vil jobbe for økt bruk av reaksjoner som har til hensikt å hjelpe mennesker ut av begynnende narkotikaproblemer og reaksjoner som sikrer alle tyngre brukere oppfølging og helsehjelp. Rusomsorgen må styrkes og tiltak mot overdoser må intensiveres.

49	36-41	Erstattes med følgende: Portugal har opprettet en nemndordning som følger opp personer som pågripes av politiet for besittelse av narkotika til eget bruk. Nemndene er tverrfaglige og vurderer den enkeltes rusproblematikk og hvilken form for hjelp eller oppfølging hver og en har behov for. Ved gjentatte pågripelser har nemnden mulighet til å ta i bruk ulike sanksjoner som bøter, meldeplikt eller samfunnsstraff. Personer som ivaretas gjennom nemndordningen, vil slippe påtale og videre straffeforfølgelse dersom de følger opp anbefalinger og beslutninger som tas av nemnden. Denne formen for «ruskontrakter» som reaksjonsform bør tilbys rusbrukere over hele landet, som alternativ til påtale og anmerkning i strafferegisteret. De som tas for kjøp og salg av narkotika, sendes ikke til nemndene, men straffeforfølges av politi og rettsapparat.
50	10 til 16	Erstattes med følgende: – Flytte oppfølgingen av narkomane fra straffesystemet inn i helsevesenet. Det må etableres tverrfaglige nemnder etter portugisisk modell som vurderer tiltak for personer som pågripes for besittelse av narkotika til eget bruk.
50	26	Nytt punkt: - Bedre rusavhengiges helse ved å ha en nasjonal satsing på forebygging og behandling leverbetennelse, hepatitt C, med mål om å utrydde sykdommen.
51	20	Nytt punkt: - Sikre at fastleger ikke gis mulighet til å reservere seg mot å henvise til abort, eller sette inn spiral. Man skal heller ikke kunne reservere seg mot å skrive ut hormonell prevensjon.
52	50	Nytt avsnitt: Det står til enhver tid over 400 mennesker i kø i påvente av organdonasjon. Flere dør i denne køen på grunn av mangel på donorer. Senterpartiet vil jobbe for å få flere til å bli organdonorer.
54	3	Nytt punkt: Støtte det aktive informasjonsarbeidet rundt organdonasjon for å bidra til mer kunnskap og at flere melder seg som donorer.
54	37	Nytt punkt: - Styrke følgetjenesten for gravide som har lang reiseavstand til fødetilbud.
55	21	stryk "begrense".
55	23	Nytt punkt: - Styrke det psykiatriske tilbudet i kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, og bedre samhandlingen mellom nivåene.
55	23	Nytt punkt: - Bidra i arbeidet for å redusere antall selvmord i landet, og øke bevilgningene til gjennomføring av nasjonal handlingsplan for forebygging av selvmord og selvskading.
55	52	Nytt punkt: - Gi full kompensasjon til besetninger med påvist MRSA.
56	20	Tillegg: ...gjelder diagnostikk og behandling for alvorlige...
56	23	Endres til: - Støtte tiltak for å få ned antallet uønskede graviditeter.
57	14	Endre "tilbudsstrukturer" til "tilbudet"
57	23-24	Stryk "i bred forstand"
58	2	Erstatte "men prioritere satsning" med "og ønsker heller å fokusere"
58	2	Endres til: Senterpartiet ønsker ikke en utvidelse
58	12	Erstatte "karakter/eksamen i både nynorsk og bokmål" med "egen standpunkt karakter og eksamen i både hoved- og sidemål"
58	45	Endres til: ...lærere som er tydelige ledere .
58	47 - 48	Endres til: ...rapporteringsbyrden og styrke tilliten til læreren . Vil vil ha høy...
59	12	Endres til: - At det tilbys etterutdanningskurs for lærer med kontaktlærerfunksjon
59	15	Tillegg: ...må ha 4 i matematikk ved opptak til lærerutdanningen .
59	23-26	Endres til:bekjempe mobbing. Målet er at alle elever skal trives i skolen slik at de kan utnytte sitt potensiale for læring og utvikling. Mobbetilfeller skal håndteres lokalt av skoleledelsen på den enkelte skole. Kun unntaksvis vil det være snakk om flytting av elever, og da er det i prinsippet mobberen som skal flytte.
59	42-43	Endres til: - Begrense testregimet i skolen og forenkle vurderingsforskriften.
59	42-43	Tillegg:forenkle vurderingsforskriften, samt avvikle norsk deltagelse i PISA-undersøkelsen .
60	7	Nytt punkt: - Gi alle elever rett til gratis leirskole.
60	8 - 9	Punktet strykes.

60	10	Nytt punkt: - Gi alle elever god og alderstilpasset seksualundervisning, med vekt på respekt for andre og grensesetting.
60	20	Endres til: ...fremmer læring for alle elever.
60	27-28	<u>Helhetlig endring:</u> Tilgang på læreplasser til yrkesfagselever må være klar ved opptak til studieretningene, både for kvaliteten i fagopplæringen og for å sikre fullføring av studiet, med fagbrev. Vedtatt inn som tillegg.
60	38-42	Stryk punktene.
60	45-46	Punktet strykes.
60	49	<u>Endres til:</u> - Ha en mer fleksibel praktisering av fraværsreglementet i videregående skole, hvor det blir tatt hensyn til egenmelding/foreldremelding og rektors vurdering.
61	3	Nytt punkt: - At fylkeskommuner som er alene om å gi videregående tilbud som dekker et nasjonalt behov for opplæring bør få ekstra midler over statsbudsjettet.
61	8	<u>Tillegg:</u> ...ved å ta fagopplæring. Yrkesfagene er en viktig arena for det utvidete kunnskapsbegrepet, der praktisk utøvelse av faget gir grunnlag for teoretisk forståelse. Samtidig som yrkesfagene har mye praksis, må fellesfagene være relevante og tilpasset utdanningsløpet.
61	21	Endres til: - Stille krav om minst tre lærlingplasser per 1000 innbygger i kommunen, og minst tre per 5000 innbygger i fylkeskommunen.
61	45	Endre "styrkes" til "revideres og økes,"
61	47	<u>Tillegg:</u> Det må også utarbeides basisfinansiering til desentralisert høyskoleutdanning.
62	3- 6	<u>Endres til:</u> Internasjonal studentutveksling som eksempelvis Erasmus+ og Nordplus fremmer folk-til-folk-samarbeid. Alle studier, uavhengig om det er profesjonsrettet eller ei, bør derfor ha tilbud om utveksling og forskningssamarbeid med utenlandske institusjoner intergrert i studiet.
62	3	Erstatt første del av setningen med dette: Alle studier bør ha tilbud om internasjonal utveksling, uavhengig av om det er...
62	4	Endres til: Alle institusjoner bør legge til rette for utvekslings- og ...
62	22	<u>Tillegg:</u> ...og høyskolene, inkludert desentralisert høyskoleutdanning.
62	37-38	<u>Endres til:</u> - Beholde gratisprinsippet for utenlandsstudenter i høyere utdanning.
62	41	Nytt punkt: - Styrke norsk som fagspråk. Ansatte ved norske universiteter og høyskoler har et særlig ansvar for å utvikle, vedlikeholde og formidle et godt norsk fagspråk.
62	41	Nytt punkt: - Øke lånekassens inntekts- og formuegrense.
62	44	<u>Endres til:</u> Grunnleggende og langsiktig oppbygning av kunnskap må basere seg på en fri, kritisk og uavhengig forskning.
65	24	<u>Nytt avsnitt:</u> Senterpartiet vil arbeide for et lovverk som sikrer at midler bevilget til barnehagedrift skal gå til dette og ikke bli utbytte hos private eiere.
66	17	<u>Tillegg først i avsnittet:</u> Senterpartiet vil styrke familievernet for å forebygge og å hjelpe familier. Helsestasjoner og familievernkontor er spesielt viktige nøkkelinstitusjoner i det forebyggende arbeidet. Barnevernet skal sikre...
66	24	<u>Tillegg:</u> ... som første alternativ. Barnets språklige og kulturelle bakgrunn må også vektlegges. Man må prioritere...
67	27-30	" - Endre anbudssystemet for omsorgstiltak i barnevernet slik at langsiktige kontrakter blir hovedregelen. Anbudssystemet må ta hensyn til at også mindre tilbydere kan konkurrere" erstattes med følgende: " - Avslutte bruken av konkurranseutsetting og anbud i barnevernssektoren."
67	30	Tillegg til dissens: Private ideelle virksomheter er et viktig supplement, og må sikres langsiktige avtaler med det offentlige.
67	32	Nytt punkt: - Sikre ansatte i barnevernet oppfølging og samtaler etter spesielt krevende saker eller episoder.
67	45	<u>Tillegg:</u> LHBTIQ-gruppene ,og kvinner og menn født i feil kropp , har vunnet viktige...
68	19	<u>Tillegg:</u> ... aksepten for kvinner og menn født i feil kropp og LHBTIQ-gruppene i alle lokalsamfunn...

68	21	Endres til: - Ha et nasjonalt regelverk mot ansiktsdekkende plagg på norske skoler, høyskoler og universitet.
68	23	Nytt punkt: - Tilrettelegge for at LHBTQ-gruppene kan være seg selv i alle aldersfaser, også i møtet med helsevesenet i forbindelse med sykdom og institusjoninnleggelse.
68	23	Nytt punkt: - Likestille foreldre juridisk ved samlivsbrudd.
70	10-11	Endre "Dette vil bidra til redusere antall grunnløse..." til "Dette vil bidra til å redusere antallet asylsøkere uten beskyttelsesbehov og forkorte behandlingstiden i asylforvaltningen"
70	40-41	<u>Stryk følgende</u> : Norge må stille krav om at land som skal motta norsk bistand inngår returavtaler.
71	14	<u>Tillegg</u> : Flere rapporter peker på at språk er forutsetning for integrering og jobb og at språkopplæringen kan foregå mer effektivt enn i dag. Bransjetett språktrening ute på arbeidsplassen i tillegg til skolebenken er viktig for å få til en optimal språkopplæring i kombinasjon med arbeidstrening.
71	18-19	<u>Endring</u> : Frivillige organisasjoner og sivilsamfunnet spiller en nøkkelrolle i integreringsarbeidet. Frivilligheten skaper de gode møteplassene hvor vi, på tvers av våre ulikheter, møtes og deltar i meningsfulle aktiviteter. Dette er arenaer for blant annet meningsutveksling, dialog, samhold og deltakelse, lavterskeltilbud hvor folk kan senke skuldrene og sosialisere seg i samspill med andre. Senterpartiet vil styrke disse aktørene slik at de kan fortsette med gode og inkluderende tiltak som favner bredt.
71	32	Endring: - Styrke statlig støtte til integreringstiltak i regi av frivilligheten.
71	33	Nytt punkt: - Ha en ny nasjonal handlingsplan mot rasisme og diskriminering.
72	12 - 13	<u>Endre dei to første setningane til</u> : "Ein velfungerande rettsstat skal sørge for at samfunnet sine lover og rammeverk er likt for alle".
72	16	<u>Endres til</u> : "Oppklaring av alvorlig kriminalitet, herunder vold i nære relasjoner, må prioriteres høyt..."
72	32	<u>Tillegg</u> : Flerspråklighet og tolketjenester er viktige i alle deler av justissektoren og spesielt i grenseområdene. (tas inn på side 73, linje 4)
73	17	<u>Endres til</u> : - Sikre at utenlandske kvinner som lever i voldelige forhold kan få opphold før tre år har gått.
73	23	Punktet strykes.
73	25	Nytt punkt: - Styrke arbeidet mot menneskehandel/trafficking.
73	25	Nytt punkt: - Norske statsborgere må når de fyller 18 år ta et aktivt valg om å registrere seg som organondonor eller ikke.
74	4	<u>Tillegg</u> : ...lensmannskontor, og hvor politiadministrasjonene skal være lokalisert.
74	19	Nytt punkt: - Redusere rapporteringskravene og detaljstyringen av politiet.
75	19	Nytt punkt: - Sikre kvinner bedre soningsforhold og flere egnede soningsplasser.
75	39	Endres til: - Beholde juryordningen
75	40-41	<u>Endring</u> : - Utvide fri rettshjelp-ordningen til å gjelde flere saksområder, og til å ha en dynamisk inntektsgrense.
78	38	Nytt punkt: - Legge bedre til rette for samarbeid mellom kulturskoler og frivillige lag og organisasjoner.
79	14-15	<u>Tillegg</u> : ...bidrar til å ta vare på kirkens bygninger og kulturminner. Dette.....
79	18-43	Flyttes til side 78, linje 38.
80	23	Nytt punkt: - Gi full momskompensasjon ved bygging, utvidelse og vedlikehold av organisasjonseide kulturhus.
80	40	<u>Tillegg</u> : 122 000 nordmenn har problemer med spillavhengighet. Senterpartiet vil derfor føre en ansvarlig spillpolitikk der reklametrykket dempes. (tas inn på side 82, linje 14)
81	38-39	Punktet strykes.
82	17	<u>Tillegg</u> : ...til NRK-lisensen. En slik avgift skal være uavhengig av de årlige statsbudsjett.
82	25	Nytt punkt: - Ikke tillate reklame for forbrukslån uten sikkerhet, og refinansieringslån med høye renter på norske medieplattformer.
83	8	Stryk: "og det er færre væpnede konflikter."

83-84	28-1	<u>Endres til:</u> Vestens og Norges forhold til Russland har forverret seg kraftig etter Russlands annektering av Krim og destabilisering av Øst-Ukraina, som er klart i strid med internasjonale regler. Senterpartiet mener det er både i Norges og Russlands interesse med mer dialog og samarbeid om felles interesser, og et sterkt folk til folk-samarbeid i Barentsregionen. Norge og NATO må bidra til avspenning og normalisering. En slik utvikling avhenger også av Russland, og kan ikke skje på bekostning av folkeretten eller andre lands selvråderett og uavhengighet.
86	14	Nytt punkt: - Initiere klimasmarte energiløsninger med bl.a. solenergi.
86	32	Endres til: "Senterpartiet mener Norge må gå imot avståelse av ny suverenitet til EU gjennom EØS-avtalen."
86	45	<u>Tillegg:</u> ...med EU, og at det norske folket selv skal påvirke avgjørelsen om Norge skal være medlem i EØS, og har et framtidig mål om en folkeavstemning om Norges EØS-medlemskap.
87	38	<u>Nytt avsnitt:</u> Åtak i det digitale rom er ei veksende utfordring og har gått frå å vere eit spørsmål om digital informasjon til å ha store konsekvensar for enkeltmenneske, næringslivet og samfunnet. Noreg må utvikle kunnskap som set oss i stand til å analysere om hendingar skuldast driftsproblem, hærverk, organisert kriminalitet eller hybrid krigføring. Det må skje gjennom å arbeide på tvers av sektorar med høg grad av av informasjonsdeling og tett samarbeid internasjonalt og mellom sivile og militære.
88	4	<u>Tillegg:</u> - Styrke ettervernet for veteraner og deres familier.
88	8	Nytt punkt: - Heimevernet økes til 50 000 soldater.
88	8	Nytt punkt: - Hæren må sikres egen helikopterkapasitet
88	8	Nytt punkt: - Vurdere nye måter å organisere forsvarets eiendommer og logistikkforvaltning på, slik at det blir mer effektivt og målrettet.
88	8	Nytt punkt: - Bygge cyberforsvaret vidare til ei sterk og innovativ eining som førebyggjer og avslører cyberkriminalitet. Eininga skal arbeide tett saman med norske offentlege og private verksemdar, samt internasjonalt for gjere Noreg til eit av dei sikreste digitale landa i verda.
88	8	Nytt punkt: - At det gjenopprettes en egen utdanning for Heimevernet.
88	8	Nytt punkt: - Sjøheimevernet gjenopprettes og Kystjegerkommandoen videreføres, for bedre å ivareta landets nærkystforsvar
88	8	Nytt punkt: - Opprettholde baser i henhold til våre prioriteringer i Langtidsplanen for Forsvaret 2017-2021.